

KUR'ÂN VE HADİSLERDE İLETİŞİM AHLÂKİ (HABERLERİN KAYNAĞININ ARAŞTIRILMASI VE HABERİN DOĞRULUĞU)¹

ETHICS OF COMMUNICATION IN THE QUR'AN AND PROPHETIC TRADITION: SEEKING THE TRUE SOURCES OF THE NEWS AND THEIR RELIABILITY

Davut AYDÜZ

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Sakarya, Türkiye

Öz: Günümüzde pek çok ülkede basın ve yayına ilgili kuruluşların belirlediği ahlâk kuralları arasında doğruluk ve dürüstlük ilkesinin öncelikli bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Doğruluk ilkesi, medya için hayati bir öneme sahiptir. Zira haberin doğruluğu, habercilerin görevlerini sorumluluk bilinci içinde yaptıklarının delili olmakta ve haberciliğin temel gerekliliği sayılmaktadır. Haberde gerçeklerin araştırılması, gazetecinin ve gazeteciliğin hem amacı, hem de görevidir. İnsanlar arası ilişkilerde doğruluk, dürüstlük ve karşılıklı güven prensibini esas alan İslâmiyet, fertlerin doğru sözlü olmaları için önemli tavsiye ve ikazlarda bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim, doğruluğun Peygamberler'in (s.a.s.) önemli bir özelliği olarak zikretmekte İslâm âlimleri de onu, Peygamberlere has beş temel özellikten biri saymaktadır. Hangi kanalla gelirse gelsin bütün önemli haberlerin, özellikle haktan sapmış bozuk karakterli ve doğrulukları şüpheli olan kimselerin yani fâsıkların getirdikleri haberlerin mutlaka araştırılması gerekir. Her haberin hemen tasdik olunmaması ve doğruluğu araştırılmamış haberlere dayanarak insanlar hakkında hüküm verilmemesi ve doğru haberlerden uzak olunduğu zaman ise, iyi şahsiyetlerin herhangi bir hususta suçlanmaması hususu Müslümanlara emredilmiştir. İslâm dini, haberin doğruluğunun mutlaka araştırılmasını emretmektedir. Haberin doğruluğu ise, kaynağının güvenilirliğine bağlıdır. Kaynak güvenilir, doğru ve dürüst bir kimse ise haber kabul edilir. Aksi halde mümkün olduğunca başka kanallardan da araştırılır ve ona göre kabul veya reddedilir. Haberin doğruluğunun araştırılması konusunda Resûlullah'ın (s.a.s.) hayatında pek çok örneğe rastlamak mümkündür. Günümüz iletişiminde haberin doğruluğunun araştırılması genel kabul görmüş ilkelerin başında gelir. Muhabirin en önemli görevi toplum olaylardan haberdar edilmesi ve bilgilendirilmesidir. Bu sebeple haber, araştırmaya ve incelemeye dayanmalı, haberle ilgili kaynaklara inilmeli, haberde ilgili tarafların görüşlerine yer verilmelidir. Bu yapılmadığı takdirde bazı mağduriyetlerin ortaya çıkması ve toplumun eksik veya yanlış bilgilendirilmesi kaçınılmazdır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Haber, Haber Kaynağı, Doğruluk, Kur'an, Hadis

Abstract: Today it is seen clearly that the most significant aspects of media among many media institutions of the world, which identify the norms of ethics, are truthfulness and reliability. The principle of truthfulness is vital role for the media. Because the true nature of the news is an evidence for the journalist's reliability and his/her carrying this task in serious responsibility, it is considered essential part of journalism. Seeking the truth in news is the main aim of the journalists and journalism. Having taken the truthfulness seriously into considerations among human interactions, Islam provides various advice about its importance and warns those who act against it. The Qur'an mentions the truthfulness as an important feature of the Prophets (peace be upon them at all) and Muslim scholars accept the truthfulness one of the five main features of the prophethood in Islam.. No matter how is the report transmitted but every news (especially delicate and important news) which is conveyed by those people, who are corrupted, hypocrites and far from being truthful, should be crosschecked. It is important not to accept the report or news blindly without investigating its source and authenticity and base the judgement upon this wrong news. Thus Muslims are warned not to accuse anyone without confirming the reliability of the news. Islam commands Muslims to investigate the reliability and truthfulness of the news. The truthfulness of the news depends on the reliability of the sources. If the source is reliable and the report narrated by trustful person, it is accepted. Otherwise, the report should be searched from various sources and crosschecked. Consequently, it is either accepted or rejected. There are many examples in the life of the Prophet Muhammad (pbuh) who displays the importance of seeking the truthfulness of the news. Today's communication one must investigate the reliability of the news. The most important duty of the journalists is to inform the society about daily news. Thus, this kind of news should be based on serious investigation and reliable sources together with different perspectives of those who involved in this news. If the journalist manages this, there will be no disadvantaged side during the disclosure of the news and at the same time society will be informed correctly and free from false reports and news.

Key Words: Media, News, Sources, Truthfulness, The Qur'an, Prophetic Tradition

Doi: 10.17361/UHIVE.20161119449

- (1) *Sorumlu Yazar: Davut AYDÜZ, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Sakarya/ Türkiye, davutayduz@yahoo.com, Geliş Tarihi / Received: 08.04.2016 Kabul Tarihi/ Accepted: 20.05.2016 Makalenin Türü: Type of article (Araştırma – Literatür/ Research -Literature) Etik Kurul Raporu: Yok – None of Ethics Committee*

UHVİE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19
International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research
April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19
ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)
(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)
(2015/04315- 2015-GE-18972)

Giriş

İnsanın, yakın çevresinde ve dünyada olup-biten hâdiseler hakkında haber alması en tabîî haklarından birisidir. Fakat burada önemli olan, haberlerin gerçek ve doğru olmasıdır. Çünkü yalan haber, insanın başkaları hakkın-da yanlış karar vermesine ve daha sonra da pişman olmasına sebep olur. Onun için haber veren/yapan kimselerin doğru haber vermesi çok önemlidir.

Haber denilince öncelikle akla gazetecilik gelir. Gazetecilik ise, toplumun ihtiyaç duyduğu bağımsız, güvenilir ve doğru bilgiyi üretebilmektir. Gazetecinin görevi ise toplumu ilgilendiren olay ve olguları gerçeğe en yakın şekilde kurgulayarak *başka kişilere* yani *okuyucuya/seyirciye* aktarmaktır.

Gazetecinin görevi; bir parçası olduğu topluma, önce kendi çevresinde, sonra ülkesinde, ardından da dünyada olup biten kayda değer gelişmeleri; *eksiksiz, saptırmadan, aldatmadan, kandırmadan ve abartmadan objektif biçimde* bildirmektir.

Gazeteciliğin özünde, *gerçeği* teyit etme disiplini yatar. Objektif habercilik, muhâbirin kişisel düşüncelerini yansıtmayan, *hak gözetir, doğru ve kesin bilgiyi* tanımlar. Gazeteciler, bilgiyi halkla buluşturan fikir işçileridir (İlhan Kocapınar vd., 2015:23).

A. Sosyal Medya Etik İlkeleri

1.Haber Hazırlama Aşamasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Haber, dedikodu ve ihtimaller üzerine değil, “kesin”liği sağlanmış bilgiler üzerine kurulmalıdır. Gazeteci, tahmin etmez, sanmaz, varsayımda bulunmaz; merak eder, sorar, sorgular, araştırır ve dinler. Gazeteci, gerçeği belirtmeye mecburdur. Gazeteci, doğruluktan fedakârlık yapamaz.

Haber, öncelikle somut delillere dayanmalıdır. Gazeteci, bilgileri başka kaynaklarla karşılaştırarak defalarca kontrol ve teyit etmekten usanmamalı, delillerin gerçekliğinden emin olmalıdır. Muhâbir için, teyidi yapılmamış bir bilgiyi haber mutfağına teslim etmekten daha kötüsü yoktur. Haber, gazetecinin namusudur.

Asparagas, gazetecinin intiharıdır. Gazeteci, güvenilirliğini zedeleyecek yanıltıcı bilgilere asla imza atmamalıdır. Gazeteci, dürüstlükten taviz veremez.

Bugün sosyal medya araçları haber hazırlama aşamasında gazeteciler için önemli bir bilgi kaynağı olabilir. Fakat bu bilgilerin doğruluğunu mutlaka başka kaynaklardan da doğrulatmalıdır.

Halkın bilgi edinme hakkı uyarınca, gazeteci, kendi açısından sonuçları ne olursa olsun, gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır (İlhan Kocapınar vd., 2015: 298).

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19
International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research
April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19
ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)
(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)
(2015/04315- 2015-GE-18972)

2.İletişimde Doğruluk ve Önemi

Başta haber olmak üzere tanıtım, reklâm ve halkla ilişkilerde etik ilkelerin temelini, *doğruluk* kuralı oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle *iletişimde doğruluk*, iletişim ilkelerinin en önemlisidir (Avşar, 2005 ,2003, 1988: 55, 118, 122, 158).

Doğruluk ilkesi, medya için hayatî bir öneme sahiptir. Zira haberin doğruluğu, habercilerin görevlerini sorumluluk bilinci içinde yaptıklarının delili olmakta, açık, sâde ve kesin bir dille kaleme alınması ise, haberciliğin temel gerekliliği sayılmaktadır. Haberde gerçeklerin araştırılması, gazetecinin ve gazeteciliğin hem amacı, hem de görevidir (Tokgöz, 2003: 118, 119).

Günümüzde pek çok ülkede basın ve yayınlara ilgili kuruluşların belirlediği ahlâk kuralları arasında doğruluk ve dürüstlük ilkesinin öncelikli bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Meselâ, BBC'nin *Yayın İlkeleri Klavuzu*'nda doğrulukla ilgili şu bilgiler yer almaktadır: “BBC'nin doğruluğa verdiği önem, editorial değerimizin başında gelir ve ünümüzün vazgeçilmez temel taşlarından. Yayınlarımız güvenilir kaynaklardan derlenmiş, somut delillere dayalı, alabildiğine sınanmış olmalı, açık ve kesin bir dille sunulmalıdır. Neyi bilmediğimizi dürüstçe ve açıkça söylemeli ve temelsiz tahminlerden kaçınmalıyız.”¹

UNESCO'nun 1983 yılı Prag ve Paris'te yaptığı toplantılarda gazetecilikle ilgili belirlediği on temel ilkeden biri de şudur: “*Gazetecilik, dürüstlük kavramının en yüksek standartlarını korumak zorundadır.*” (Girgin, 2003: 163-164).

Medya Derneği ve ICFJ işbirliğiyle 25-27 Ocak 2011 tarihleri arasında düzenlenen olan “Uluslararası Medya Etiği Atölye Çalışması”nda belirlenen gazetecilik etik ilkelerinde haberin gerçekliği ve doğruluğu hakkında şöyle denilmektedir:

“Gazeteciler bilgiyi toplama, haberleştirme ve yorumlama konusunda dürüst, âdil ve cesur davranmalıdır. Kamuoyuna hizmet en başta gelen amaçları olmalıdır.

Gerçeği eksiksiz ve yalın bir şekilde yansıtmak gazetecinin temel görevidir. Bilgileri net bir şekilde ortaya koymalı, soru işaretlerine, kafa karışıklığına ve manipülasyona yol açabilecek muğlaklıktan uzak durmalıdır... Bilgiyi, belgeleri ve iddiaları, sanki haberin konusuyla ilk kez karşılaşıyormuş gibi titizlikle gözden geçirmelidir.”²

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde de şöyle denilmektedir:

story/2006/10/061027, i.e.t.15.08.2007: 7, 16)

2 (http://www.medyadernegi.org/turkiyeli-gazeteciler-icin-etik-ilkeler)

1 (http://www.bbc.co.uk/turkish/indepth/

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

“Gazeteci; kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz; kaynak açık olmadığında, yayınlamaya karar verdiği durumlarda da kamuoyuna gerekli uyarıları yapmak zorundadır. Gazeteci, bilgi, haber, fotoğraf, görüntü, ses, belge elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanamaz.”³

• 3. Haberin Doğruluğu Araştırılmalıdır

Günümüz iletişiminde *haberin doğruluğunun araştırılması* genel kabul görmüş ilkelerin başında gelir. Muhâbirin en önemli görevi; toplumu olaylardan haberdar etmesi ve bilgilendirmesidir. Bu sebeple haber, araştırmaya ve incelemeye dayanmalı, haberle ilgili kaynaklara inilmeli, haberde ilgili tarafların görüşlerine yer verilmelidir. Bu yapılmadığı takdirde bazı mağduriyetlerin ortaya çıkması ve toplumun eksik veya yanlış bilgilendirilmesi kaçınılmazdır (Avşar ve Demir, 2001: 55, 73).

Muhâbir haberde oluşan hatadan sorumludur ve haberin doğruluğunu sağlamakla yükümlüdür. Bu da her şeyden önce muhâbirin samimi ve dürüst olmasıyla mümkündür. Ulaşılan haberleri, hızlı bir şekilde yayınlayıp haberin yayın önceliğini elde etme düşüncesi (atlatma haber), doğru habere dayalı sorumlu yayıncılığın önüne geçmemelidir. Elde edilen bilgilerin doğruluğunu sağlamak için mutlaka ilk kaynaklara inilmeli ve bu kaynaktan elde edilen bilgiler değerlendirmeye

tabi tutulmalıdır. Haber kaynağının doğru bilgi verip vermediği, kasıtlı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Onun için tek kaynakla yetinmeyip başka kaynaklara da başvurmak gerekir. Meselâ haberde geçen ad-adres, bilgi ve belgelerin doğru olup olmadığına bakılmalı, ortaya atılan iddia ve ithamlar mümkün oldukça aydınlığa kavuşturulmalıdır. Bütün araştırmalar yapılmasına rağmen hala kuşku- lu yanlar taşıyan haberler, tam olarak aydınlatılincaya kadar yayınlanmamalıdır (Tokgöz B. Y.: 16, 18).

4. Haberde Yer Alan Temel Unsurlar

İletişimde haber ve habercilik önemli bir yer tutmaktadır. Onun için haberi salt bir bilgi aktarma olarak görmek bir yanılgıdır. Haberin esasına ait birçok özellik vardır (Vural, 2015: 209-224).

- Biz bu tebliğimizde, “Kur’ân ve Hadislerde İletişim Ahlâkı” başlığı altında özellikle “Haberlerin Kaynağının Araştırılması ve Haberin Doğruluğu” konusunda duracağız. Buraya kadar giriş mahiyetinde zikrettiğimiz bu bilgilerden sonra esas konumuza giriş yapabiliriz.

B. Kur’ân ve Hadislerde İletişim Ahlâkı

1. İslâm Basın Ahlâk Kuralları

İletişim hukukunda benimsenen bazı basın-yayın ilkeleri vardır ki, hemen hemen bütün ülkelerin mevzuatları ve basın kuruluşları bu

3 (<http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp>)

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

ilkelerin çoğunu kabul etmektedirler. Esasen bu kurallar, değişik lâfız ve üslûplarla İslâm'ın ana kaynaklarında temellendirilmiş evrensel değerde ahlâkî ve hukukî kâidelerdir.

“İslâm Basın Ahlâk Kuralları” adıyla takdim etmek istediğimiz bu ilkelerin başlıcaları şunlardır:

a.Bütün insanlar, insan olma haysiyeti itibarıyla seçkin ve saygın varlıklar olup birbirleriyle çok yönlü iletişim kurabilme hakkına sahiptirler, bu sebeple, herkesin haberleşme hak ve hürriyeti vardır ve bu hak ve özgürlük öncelikle korunmalıdır.

b.Bütün insanlar, inanç, irâde ve davranış özgürlüğüne sahiptir. İnsanların dinî inançları, fikir ve kanaatleri baskı altında tutulamaz.

c.Bütün insanlar, düşünme, düşünceyi geliştirme ve araştırma hürriyetine sahiptir. Düşünme ve araştırma hürriyeti, hiç bir şekilde sınırlandırılmaz. Düşünme, araştırma ve basın hürriyeti hiç kimsenin tekelinde değildir.

ç.Basın mensupları, gerçeğe ve insanlığa hizmeti şîâr edinmeli, hakka ulaşmayı ve hakkı tebliğ etmeyi en büyük gaye bilmeli; haber almada, haber vermede adalet, doğruluk ve dürüstlük ilkelerine uymalı; söylentileri ve şâyiaları haber diye vermemeli, haberlerin doğruluğunu araştırmalı, sadece kaynağı bilinen haberleri yayınlamak, asılsız ve yalan haberleri neşretmekten kesinlikle kaçınılmalıdır.

d.Basın mensupları, hür ve cesur olmalı, objektiflikten ve tarafsızlıktan ayrılmamalı, Allah'tan başka hiç kimseden korkmadan, çekinmeden gerçekleri söylemeli ve yazmalıdır.

e.Yayınlarda ahlâka aykırı, çirkin sataşmalara, iftira ve karalamalara, kaba ve bayağı sözlerle, hakaretâmiz küfür ve kelimelerle küçük düşürücü, aşağılayıcı ve alaya alıcı ifadelere yer verilemez. Hiç kimse ırkı, cinsiyeti, sosyal statüsü ve dinî inançları nedeniyle tahkîr ve tezyîf edilemez.

f.Dinlere hakaret ve saldırı yasaktır. Başka milletleri ve dinlerini, kutsal bildikleri değerlerini tahkîr ve tezyîf edici haber ve yorumlar yayınlanmamalıdır.

g.Toplumsal birliğini, güvenliğini ve istikrarını tehlikeye düşürebilecek, toplumu ifsâd edecek, toplumda isyan ve ayaklanmalara yol açabilecek, milletlerarası gerginliklere ve huzursuzluklara neden olabilecek her tür haber, yorum ve röportajlar yayınlamaktan kaçınılmalıdır...

ğ.Basın mensupları, insan haklarının korunmasına, evrensel barışın güçlenmesine, içtimaî sulh ve tesânüdün sağlanmasına, düşünceyi ifâde ile haber yorum ve eleştiri hürriyetinin muhafazasına azâmî derecede gayret göstermelidir.

h.Suçluluğu yargı kararıyla kanıtlanana kadar, herkes suçsuz sayılacağından, basın ya-

UHİVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19
International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research
April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19
ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)
(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)
(2015/04315- 2015-GE-18972)

yın yoluyla hiç kimseye suç isnadında bulunulamaz; zan ve faraziyelerle hiç kimse töhmet altında tutulamaz.

ı.Saklı kalması kaydıyla verilen bilgilerle özel hayatın mahremiyetine halel getiren her türlü haber ve yorumun yayını -âmmenin selâmeti ve menfaati için gerekli ve zorunlu görülenler dışında- yasaktır.

i.Kişilerin özel hayatına saygı gösterilmek, yayınlanmaması şartıyla verilen haberleri yayınlamamak esastır. Herhangi bir kişiyi eleştirirken onun yüzüne karşı da söylenebilecek uyarılarla yetinmek gerekir.

j.Basın-yayın mensupları, gerektiğinde gizliliğe riâyet etmek zorunda oldukları gibi kendilerini sürekli izleyen görevli iki melek tarafından konuşmalarının ve çalışmalarının kayda alındığının bilincinde olmalı ve vicdanına, insanlara ve Allah’a karşı sorumluluğunu müdrik bulunmalıdırlar (Türkmen, 2014: 515-518).

k.Kitle iletişim araçları, mü’minlerin inançlarını korumalı, diğer insanları da İslâm dini-ne davet etmelidir.

l.İnsanların yaratılış gayesi olan Allah’a kul-luk vazifesini yerine getirmede insanlara yardımcı olmalı, onları bilgilendirmeli ve teşvik etmeli, bir bilgi ve irfan kaynağı olarak görev icra etmelidir.

m.Yayınlar, halkın ruh ve vicdan selâmetini korumaya yönelik olmalıdır (Topçu, 1999: 65, 75.).

n.Yayınlar, toplumsal barışı, huzuru ve güveni kurmaya, geliştirmeye, insanlar arası yardımlaşmayı ve dayanışmayı teşvik etmeye, eğitim ve öğretimi özendirmeye, dinî ve ahlâkî değerleri yüceltmeye yönelik olmalıdır.

o.Kitle iletişim araçları, doğru bilgi, doğru haber ve yayınlarla siyasî, iktisadî ve içtimâî alanlarda meydana gelen olayları halka iletmeli, dinin ışığında onları tahlil ederek halkın isabetli, doğru ve yerinde görüşlere sahip olmasını sağlamalıdır.

ö.Radyo, televizyon ve gazete faydasız, boş veya magazin türü bilgi vermekten kaçınmalıdır.

p.Yayınlar, İslâm’ın yasakladığı fuhuş, gayr-i meşrû ilişkiler ve mahremiyet ihlallerini özendirmemeli, bunları normalmiş gibi gösterme eğiliminde olmamalıdır. Aksine yasaklanan bu fiillerin çirkinliği anlatılmalı, bunlarla ilgili dramalar yapılmalıdır.

r.Yayınlar (bilhassa televizyon), ibadet ve iş hayatının gereklerine göre düzenlenmeli, fertlerin uyku ve dinlenme düzenlerini bozmayacak şekilde planlanmalıdır.

s.Toplulun eğlenme ihtiyacını karşılayacak kadar eğlence ve müzik programları yapılma-

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

lıdır. Yalnız, dinin belirlediği sınırlar katıy-
yen aşılmamalıdır (Güneş, 2016: 20).

Maddeler halinde verdiğimiz “İslâm Basın
Ahlâk Kuralları”ndan, özellikle verilen ha-
berlerin doğru olması ve haber yapan kim-
selerin doğru haber vermek için özel gayret
etmeleri gerektiği konusuna temas etmek is-
tiyoruz. Önce doğru haber vermesi gereken
muhâbirde aranan niteliklerden, daha sonra
da haberin doğru olması ve bunun için de
araştırma yapmanın gerekliliğinden bahsede-
ceğiz.

2.Muhâbirde Aranan Nitelikler

Haber toplayıcısına *muhâbir* denir. *Muhâbir*,
kitle haberleşme araçlarında yazılı ve sözlü
iletişimin temel direği sayılır.

İslâmî iletişimde bir muhâbirde şu vasıf ve
şartlar aranır:

a.Sorumluluk ve Ciddiyet

Muhâbir, vicdanına karşı, topluma karşı ve
Allah’a karşı sorumlu olduğunun bilincinde
bulunmalıdır. Çünkü muhâbirin gördüğü va-
zife çok önemlidir. Muhâbir, verdiği haberin,
milyonlarca insanın fikirlerine şekil vermede
rol oynadığının farkında olmalıdır. (Türk-
men, 2014: 407)

b.Tarafsızlık ve Adâlet

Muhâbir, tarafsız, âdil ve ölçülü olmalıdır.
Hisleri ile değil, akıl ve basiretle hareket et-

melidir. Haberleri yansız ve etki altında kal-
madan aynen yansıtılmalı, kamuoyunu yanlış
bilgilendirmeye ve hatalı yönlendirmeye kal-
kışmamalıdır. Muhâbir, olayları objektif ola-
rak izlemeli, hadiseleri haber yaparken kin
ve husumetle hareket etmemelidir (Türkmen,
2014: 408).

c.Doğru Sözlülük ve Güvenilir Olma

İslam’da, haberin gerçeği ve doğruyu yansı-
tırması; haber verenin de doğru söylüyor
olması önemlidir. Bu itibarla Allah’tan kulla-
rına haberler ve buyruklar getiren haberciler,
yani *nebî* ve *resuller* en fazla *sıdk/doğruluk*
sıfatı ile nitelenmişlerdir. *Güvenilir olmak* da
onların en başta gelen vasıflarındandır. Kutlu
haberciler geleneğinin son halkası olan Hz.
Muhammed’in en önemli vasfı da, hiç şüphe-
siz *el-Emîn* doğruluk ve güvenilirliktir.

Allah Rasûlü’nün hadislerinde yer alan temel
ahlakî yönlendirmeler ise, inanmış kişilerin
daima doğruluk ve dürüstlük üzere olmaları-
dır. O (s.a.s.), insanları yalandan ve yalancı-
lıktan şiddetle sakındırmıştır.

3. İslam’da Haberlerin Doğruluğu

Basın yayın organlarının riâyet etmesi gere-
ken evrensel kurallar, prensipler vardır. Bu
kurallar ve prensipler ile birlikte her basın
yayın organının kendilerine has prensipleri
vardır. Bütün basın yayın organlarının riâyet
etmesi gerekli en önemli kurallardan biri *doğ-*

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19
International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research
April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19
ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)
(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)
(2015/04315- 2015-GE-18972)

rukuk prensibidir. Haber medyasının oluşturduğu kavramlardan birisi de *haberde objektif* olma ilkesidir (Vural, 2015: 217).

Dürüstlük ve güvenilirlik, İslâm'ın önem-sediği değerler manzumesinin başında yer alan ahlâkî ölçüler arasında mihenk taşı kıy-metinde birer düştürdür (Akyüz, 2005: 143). Bu düştürün uygulanması istenen en önemli alanlardan biri de haber naklidir. Zira doğru sözlülük ve haberi olduğu gibi nakletmek, her zaman yeterli olmayabilir. Bu sebeple haberin doğruluğunun araştırılmasına ihtiyaç duyulabilir. Aksi halde bir kısım problemler-le karşı karşıya kalınması kaçınılmazdır (Gü-neş, 2011: 93).

Doğruluk bütün ahlâk öğretilerinin en temel prensiplerinin başında gelir. Hayatın bütün alanlarında doğruya ve doğruluğa ihtiyaç vardır. Haberin de doğruluğunun araştırılma-sı, teyit edilmesi ve ondan sonra aktarılması Kur'ânî bir prensiptir (Vural, 2015: 216).

Toplumda doğruluğu kanıtlanmamış, dedi-kodu mahiyetinde pek çok haberler dolaşır. Bu haberler toplumu içten içe kemirir; hatta fertler arasına fitne tohumlarının saçılmasına bile sebebiyet verebilir. Onun için kişi, duy-duğunu anlatmadan önce onun doğru olup olmadığını araştırmalıdır; aksi halde sadece insanlar nezdinde değil Allah katında da ya-lancılı konumuna düşmekten kurtulamaz (Gü-neş, 2011: 102).

Önemli haberlerin neşrinden ve yayılma-sından önce sıhhatinin kontrolünü öngören Kur'ânî düştürlardan birisi de Hucurât Sûresi altıncı âyettir: “*Ey iman edenler, herhangi bir fâsık size bir haber getirecek olursa, onu iyi-ce tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa gerçeği bilmeyerek, birtakım kimselere karşı fenalık edip sonra yaptığınıza pişman olursu-nuz.*”

Bu tebliği hazırlamamıza vesile olan en önemli âyetlerden birisi bu âyettir. Çünkü bu âyet, özellikle haberlerin doğruluğunun araş-tırılmasını açık bir şekilde emretmektedir. Onun için bu âyetin üzerinde özellikle dur-mak istiyoruz.

C. Fâsıkın Getirdiği Haberi Araştırma

“*Ey iman edenler, herhangi bir fâsık size bir haber getirecek olursa, onu iyice tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa gerçeği bilmeyerek, birtakım kimselere karşı fenalık edip sonra yaptığınıza pişman olursunuz.*” (Hucurât Sûresi, 49/6).

1.Âyetin iniş sebebi

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Velîd İbn Ukbe adlı sahabiye, Benî Muştalik kabilesine zekât toplamak için gönderdi. Velîd ile onlar arasında daha önceden bir kin ve düşmanlık vardı. Kabîleye yaklaştığı za-man, karşıdan gelen atlıların kendi aleyhinde olduklarını zannederek korkup geri döndü ve

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Allah Resûlü'ne, Benî Muştalik kabilesinin zekât vermediklerini söyledi. Bunun üzerine Peygamberimiz Hâlid bin Velîd'i durumu araştırmakla görevlendirdi. Geceleyin onlara gizlice gelen Hâlid, onların ezan okuyup cemaatle namaz kıldıklarını, hatta gece namazı bile kıldıklarını tespit etti ve zekâtlarını alarak geri döndü. Bu âyet bunun üzerine nâzil oldu. (Taberî, 1988, s. XIII. cilt, ikinci kısım 123)

4.Haberleri İrdelemek

Bu âyette zikredilen, haberleri araştırma ile ilgili hususları şöyle sıralayabiliriz:

a.Hangi kanalla gelirse gelsin bütün önemli haberlerin, özellikle haktan sapmış bozuk karakterli ve doğrulukları şüpheli olan kimsele-
rin yani fâsıkların getirdikleri haberlerin mut-
laka araştırılması gerekir. Her haberin hemen tasdik olunmaması ve doğruluğu araştırılma-
mış haberlere dayanarak insanlar hakkında hüküm verilmemesi ve doğru haberlerden uzak olunduğu zaman ise, iyi şahsiyetlerin herhangi bir hususta suçlanmaması konusu Müslümanlara emredilmiştir. Bu hususlara dikkat edilmediğinde, Müslümanların davranışlarından dolayı pişman olacakları vurgulanmıştır.

b.Hucurât Sûresi altıncı âyette haberlerin araştırılması konusu arka arkaya sıralanan ikazlar zinciri halinde yer alırken, bir sonraki yedinci âyette Allah Resûlü'nün Müslüman-

lar arasındaki varlığının itibara alınmasının gerekliliği gündeme getirilmiş ve eğer Peygamberimiz kendine her söyleneni tasdik edip uygulayacak olsa idi, bu durum Müslümanlara sıkıntılar getirecekti denilmiştir. Bunlar anlatılırken de Allah'ın Müslümanlara verdiği nimetler, üstünlükler ve kendilerine imanı sevdirep, onunla kalplerini süslemesi hususları da sıralanmıştır.

İşin boyutları ne olursa olsun âyetlerin iniş sebebi; doğruluğu ispatlanmamış bir olayın Peygamberimize intikal etmesi ve bunun doğurabileceği neticelerdir. Eğer Peygamber Efendimiz, gelen haberlerin doğruluğunu araştırmadan bir karar verecek olsaydı, suçsuz insanlara karşı bir haksızlık yapmış olacaktı. Buradan hareketle, her asırdaki her seviyeden idarecilerin, kendilerine gelen haberleri ciddi bir şekilde araştırmaları gerektiğini söyleyebiliriz.

6.Hucurât Sûresi altıncı âyetten Çıkan Hüküm ve Hikmetler

a.Hata ile başkalarına zarar vermeyi önlemek için ihtiyatlı ve dikkatli olmak, nakledilen haber ve rivâyetlerde iyice araştırma yapmak gerekir. Çünkü fâsıkların getirdiği bu haberlere dayanarak hemen hüküm veren ve tasdik eden kimse acele davrandığı ve düşünerek, teennî ile hareket etmeyi terkettiği için pişmanlık duyar.

UHIVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

b.Âyetin hükmüne göre, fâsıktan duyulan haberi tahkik etmeden kabul etmemek gerekir. Zira Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): “*Teennî* (İhtiyatlı ve akıllıca davranma, bir işte acele etmeyip, bir düşünce dairesinde hareket etme) ile hareket etmek Allah’tan, acele etmek ise şeytandandır.” (Tirmizî:65) buyurmuştur.

c.Durumu bilinmeyen veya yalancı, günah-tan çekinmez olarak tanınan kimselerin verdikleri haberlere ve bilgilere güvenilmemesi, bunlara göre hüküm verilmemesi, harekete geçilmemesi gerekir (Karaman, 2007: V/90).

d.Günümüzde, belli bir din, belli bir ırk ve belli bir ideolojiye mensup kimlerin, özellikle Müslümanlar aleyhine ve onları birbirlerine düşürmek için masa başı yapmış oldukları yalan haberlere dikkat etmek gerekir. Bu ve benzeri haberlerin, ciddî bir şekilde araştırıl-madan kabul edilmemesi gerekir.

e.Âyet herhangi bir konuda ortaya atılan bir haberin, neşrinden evvel mutlaka kaynağına kadar gidilerek doğruluğunun tahkikini istemektedir. Haberleri kaynağından doğru tesbit etmek ve doğru nakletmek önemlidir. Allah özellikle fâsık birinin verdiği haberi iyice tahkik etmeyi, bu konuda ihtiyatlı ve temkinli davranmayı emretmekte ve inananları, fasık ve yalancıların sözleriyle hüküm vermek tehlikesine düşmemeleri konusunda uyarmaktadır (es-Savvaf, 1973: 65-67). Fâsık ve yalan-

cıların her zaman ve her yerde bulunabileceği unutulmamalıdır. Haber kaynaklarına dikkat edilmelidir. Müslüman muhâbirin âdil, emîn ve sâdık bir kişi olması yetmez. Ayrıca, haberler, haber ajanslarından nasıl dinlenir, nasıl yorumlanır ve nasıl nakledilir, bunların da bilinmesi lâzımdır. Eğer bu konularda temkinli ve tecrübeli olunmazsa, doğru zannıyla yalan kaynaklardan haber nakletme basiretsizliğine ve gafletine düşülebilir (es-Savvaf, 1973: 71-72).

f.Yalan haber kaynakları bugün, düne göre daha çok ve daha tehlikelidir. M. Ferid Mahmut İzzet’in de dediği gibi, dünün insanları, haberleri bir kez incelemekle yetiniyorlardı. Oysa biz bugün haberlerin doğruluğunu bin kez araştırmak durumundayız (İzzet, 1984: 53).

C. Hadislerde Doğruluk

Allah Resûlu (s.a.s.) doğruluk konusunda çok önemli tavsiye ve ikazlarda bulunmuştur. O (s.a.s.) her fırsatta mü’minlere daima doğru olmayı (Ahmed b. Hanbel, 1421: 18, 60, I/200) ve daima doğruyu araştırmayı emretmektedir. Hatta Resûlullah, bazen doğru söylemek kişinin aleyhine, yalan söylemek de lehine olsa bile asla doğruluktan sapmamayı ve yalan söylememeyi emrederek şöyle buyurmaktadır: “*Daima doğruluğu araştırın! Doğrulukta helakinizi görerseniz bile, muhakkak onda sizin kurtuluşunuz vardır.*” (Suyûtî,

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

1414/1994: 265, I-XXI, IV, 66) “Yalandan da kaçınız! Kurtuluşunuzu yalanda görerseniz bile, muhakkak onda sizin helakiniz vardır.” (Suyûtî, 1414/1994: IV, 66-67).

Resûlullah’ın beyanlarına göre bir mü’min şaka yaparken bile yalan konuşmamalı, ister ciddî ister şaka olsun her durumda doğru sözlü olmalıdır (Dârimî, 1434/2013: 7, I/205.) (İbn Ebî Şeybe, 1409: XIII/149-150.) (Buhârî, 1422: 117).

1.Resûl-i Ekrem ve Doğruluğun Araştırılması

Resûl-i Ekrem’in, haberde doğruluğun araştırılmasına bizzat kendi uygulamalarıyla büyük önem verdiğini görmekteyiz. O’nun (s.a.s.) ilke özelliği taşıyan ve hayatın bütün alanları için geçerli olan “*Teennî Allah’tan, acele şeytandandır.*” (Tirmizî: 66) sözü, haberin doğruluğunun araştırılması konusunda daha bir önem kazanmaktadır. *Teennî*, bir işte acele etmeme, acele karar vermeme, etraflıca araştırma yapma (İbn Manzûr, 1410/1990: XIV/48, 49) manasına geldiğine göre anlatılan haberler hemen doğru kabul edilmemeli, gerekli araştırmalar yapılarak tahkik etme yoluna gidilmelidir (Güneş, 2011: 103).

Haberin doğruluğunun araştırılması konusunda Resûlullah’ın (s.a.s.) hayatında pek çok örneğe rastlamak mümkündür (Güneş, 2011: 108).

2.Sahâbe, Muhaddisler ve Doğruluğun Araştırılması

Râşit halifeler başta olmak üzere Sahâbe-i Kirâm kendilerine ulaşan haberlerin doğruluk ve sağlamlığını araştırma yoluna gitmişlerdir. Onlardan bazıları, râvinin ya şâhit getirmesini yahut da yemin etmesini istemişlerdir. Sahâbe, haberin doğruluğunu araştırmayı emreden âyet ve hadisleri kendi dönemlerinde titizlikle uygulamışlardır (Güneş, 2011: 108-110). Buna göre hadisçiler, âyetlerde ifade edildiği üzere İslâm dininin genel prensip olarak kabul ettiği “haberde doğruluğun araştırılması” ilkesini, kendi mesleklerinde temel prensip haline getirmişlerdir (Güneş, 2011: 111).

Sonuç

Herkesin malumu olduğu üzere “ilmin başı meraktır.” Yaratılış itibariyle meraklı olan insan, gerek yaşadığı toplumda, gerekse dünyada olup-biten olaylardan haberdar olmak ister. Burada önemli olan, haber kaynaklarının başında bulunan muhâbirlerin, insanlara doğru haber vermesidir. Masa başında yapılan yalan haberler, kişilere, âilelere, guruplara, toplum, millet ve devletlere zarar verir ve onları mağdur eder. Zira en basitinden gelin-kaynana arasında söylenenler bile doğru mu, yanlış mı araştırılmadan karar verildiğinde âileler yıkılabilir, çocuklar annesiz veya babasız kalabilirler. Daha da kötüsü yalan haberler, kişiler, toplumlar ve devletlerarası savaşlara bile sebebiyet verebilir.

UHİVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19
International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research
April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19
ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)
(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)
(2015/04315- 2015-GE-18972)

Onun için 1400 küsur sene önce Kur'ân bu konuya dikkatleri çekmiş ve haber getiren kimse- nin getirdiği haberin önce iyice araştırılmasını, daha sonra kabul edilmesini birçok âyetinde emretmiştir. Kur'ân-ı Kerim'i insanlara tebliğ eden, onun açıklayan ve hayata nasıl tatbik edileceğini bizzat yaşayarak gösteren Hz. Muhammed de (s.a.s.) bu konuya dikkatleri çekmiştir. Ondan ders alan ashâbı da bu konuya ciddi bir şekilde önem vermişlerdir. Günümüz basın-yayın kuruluşları da bu önemli konu üzerinde durmuş ve muhâbirlerin en önemli görevlerinden birinin haber yaparken doğru haber yapmalarını, başkalarından haber alırken de kaynağını ciddi bir şekilde araştırmalarını tavsiye etmişlerdir. Masa başında yapılan yalan haberler, öncelikle muhâbirlere ve basın kuruluşlarına zarar verir. Çünkü insanların onlara itimat ve güvenleri sarsılır ve kredilerini kendi kendilerine tüketmiş olurlar. Yalan haberler daha sonra da kendilerine yalan haber verilen insanlara ve toplumlara zarar verirler. Onun için basın-yayın kurumları ve çalışanları insanlara doğru haber vermeye son derece dikkat etmelidirler.

KAYNAKÇA

AHMED, B. HANBEL, E. A., (1421). *Müsned. Müessesetü'r-Risâle*

AKYÜZ, A., (2005). *Yaşayan Kur'ân Hazreti Peygamber.* İstanbul

AVŞAR VE DEMİR, A. R., (2001). *Medyada Denetim.* Ankara

AVŞAR, B.Z., (2005, 2003, 1988). Düzenleme ve Uygulamalarla Medyada Denetim, Temel Gazetecilik, es-Sahâfe fi dav'i'l-İslâm. Ankara, Ankara, Mekke: Temel Gazetecilik, es-Sahâfe fi dav'i'l-İslâm

BUHARÎ, M. B., (1422). Sahih. Daru Tavki'n-necât

DÂRİMÎ, A. E., (1434/2013). Sünen. Beyrut: Dârü'l-Beşâri

ES-SAVVAF, M. M., (1973). Nazarât fi Sûrefi'l-Hucurât. Beyrut

GİRGİN, A., (2003). Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i. İstanbul

GÜNEŞ, Y., (2011). Hadislerde İletişim Ahlâkı. İstanbul : Işık Akademi yay

GÜNEŞ, Y., (2016). İdeal Medyaya Doğru. İstanbul: Yeni Ümit

KARAMAN, H., (2007). Kur'ân Yolu. Ankara

İBN EBÎ ŞEYBE, A. B., (1409). Musannef. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd

İBN MANZÛR, L.-A. E.-F.-E.-İ., (1410/1990). Lisânü'l-Arab. Beyrut

KOCAPINAR, İ. VD., (2015). Haber Eşetiği. İzmir : Kaynak Yayınları

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

İZZET, M. F., (1984). Dirâsât fî Fenni't- Tahrîr
es-Sahafî fî Dav'i Maâlimi'l- Kur'âniyye.
Cidde

SUYÛTÎ, C. A., (1414/1994). Câmiü'l-ehâdis.
Beyrut

TABERÎ, M. B., (1988). Câmiu'l-Beyân.
Beyrut

TİRMİZÎ, (TARİH YOK). Sünen, Birr. Riyad

TOKGÖZ, B. Y., (TARİH YOK). Temel Gaze-
tecilik, BBC Yayın İlkeleri Klavuzu.

TOKGÖZ, O., (2003). Temel Gazetecilik. An-
kara: Temel Gazetecilik

TOPÇU, N., (1999). Ahlâk Nizamı. İstanbul

TÜRKMEN, A., (2014). İslam İletişim Huku-
ku. İstanbul : Ensar yay

VURAL, F., (2015). Kur'ân-ı Kerim ve Mo-
dern İletişim. İstanbul : Işık yay

İNTERNET KAYNAKLARI

[http://www.bbc.co.uk/turkish/indepth/
story/2006/10/061027](http://www.bbc.co.uk/turkish/indepth/story/2006/10/061027). (i.e.t.15.08.2007).
yayın ilkeleri. [http://www.bbc.co.uk/tur-
kish/indepth/story](http://www.bbc.co.uk/turkish/indepth/story)

[http://www.medyadernegi.org/turkiyeli-gaze-
teciler-icin-etik-ilkeler](http://www.medyadernegi.org/turkiyeli-gazeteciler-icin-etik-ilkeler). (tarih yok). [http://
www.medyadernegi.org](http://www.medyadernegi.org). [http://www.med-
yadernegi.org](http://www.medyadernegi.org)

<http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp>. (tarih yok).
<http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp>. [http://
www.tgc.org.tr/bildirge.asp](http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp)

YAZAR NOTU: Bu çalışmanın özeti 1. Ulus-
lararası İletişim, Edebiyat, Müzik ve Sa-
nat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar
Kongresinde (24-25 Mart 2016 Kocaeli)
sözel bildiri olarak sunulmuştur.

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: As we all know, “source of the science is curiosity.” The man, being curious by nature, wishes to be aware of what is going on either in the society he lives in or in the World. The significant thing here is to provide people with accurate news by the reporters who are at the head of news sources. The falsified news fabricated at the desk bring damage to individuals, families, groups, society, nations and countries, and injure them seriously. Therefore, producing accurate news is very important. The individuals, namely the reporters, who produce news and informs other peoples and the news prepared by them should be true. Telling lies is prohibited by the Islam Religion as it is the same with other religions and understandings. In religious terms, it is “Haram”. In this article, in the Qur’an and Hadiths primarily, we will focus on the need to produce true news after investigating them seriously. We shall provide examples from the verses concerning this matter and from the Hadiths by Prophet Mohammad that is, from His words and Sunnah, namely His deeds. Further, we will also discuss the opinions of experts and institutions in Turkey and around the World, who suggest that news sources must be investigated and true news are to be communicated. Thus, we will touch on the importance of investigating the news source thoroughly and producing true news in the reporting business, which holds an important place in ethics of media. **Scope:** We will primarily demonstrate together with its resources in our article that, how the institutions and organisations dealing with press media highlights the importance of investigating news source seriously and producing true news, which they have cited it as media ethics. Then, we will discuss about what should be taken into account when producing the news. Subsequently, we will discuss – as a theologian- the verses of the Holy Qur’an, sacred book of the Muslims, which deal with investigating the news source and producing true news, and also exegesis and explanations of those verses. Right after that, we will refer to the words and practices of Prophet Mohammed who communicate the Qur’an to the people and who is its first interpreter, namely the first practitioner of the Qur’an. **A short literature info:** Media has its own kind of ethics just as everything has. The most important one of this is true news. Considerable literal works about this matter have been written both in Turkey and in abroad. Turkish and Arabic articles and books have been compiled in the meanwhile which deal with religious aspect of the

UHİVE

www.uhdergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

matter. Some of the works which we have benefited when we were writing our article in this subject and which we recommend are as follows: **Findings and Conclusion:** The reporters, who provide the peoples with the news about what is going on around their immediate environment and in the world, should investigate news source and provide the peoples with the true news. Because, families might be shattered and the Childs become parentless when a decision is made without investigating, in the simplest term, the trueness of the spoken words between brothers or between bride and mother in law. Even worse, falsified news may cause war and fighting between peoples, communities and countries, and these have been experienced in today and in the history. Therefore, prominent persons and the organisations who realised the importance of the subject – both in Turkey and in the Wold- have been pointed out the significance of this subject in their articles and books written on this subject. What caused us to write this article is that; The Holy Qur'an had pointed out this subject before 1400 years. The Qur'an, holy book of the Muslims, has commanded in its numerous verses that the news related by a person must be thoroughly investigated and then accepted. As we have especially cited in our article, Almighty Allah commands in Hucurat Surah, verse 6th as such; *"Oh you who believe! If an evil-liver brings you tidings, verify it, lest you smite some folks in ignorance and afterwards repent of what you did"*, and orders that every news should not be accepted as true. It is commanded that, whosoever might bring the news, it must be investigated first whether the news is true or not, and then be acted accordingly. There are many verses with this meaning in Holy Qur'an. However, we have constrained ourselves providing with a few verses in order not to go beyond the limits of the article. Prophet Mohammad (SAS), who communicated the Holy Qur'an to the peoples, explained it and demonstrated personally how it should be applied to the life, has drawn attention to this subject. Prophet Mohammad (SAS) had not behaved according to news brought to Him, as we have seen in the case which caused the sixth verses of Hucurat Surah to descend, we have cited just before. He had appointed Hâlid ibn Velîd to investigate trueness of the news. If Prophet Mohammad (SAS) had not behaved as such, He would have been waged war against the Muslims due to the falsified news, and many Muslims would have been died unjustly. Companions/friends of Prophet Mohammad (SAS), who were the first believers and first peoples took lessons from Him, had placed great emphasis on the investigation of news source and trueness of the provided news. Today's press organisations have stressed this important subject and suggested that, the most important task of the reporters is to produce true news when they compile the news, and to seriously investigate the source of the news when obtaining the news from others. This is because, the desk-fabricated news damage first the reporters and press institutions. The people lose confidence in press community, and they would have waste away their

UHİVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Dönemi Sayı: 11 Yıl:2016 Jel Kodu: Y90-Z19

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Semester Issue: 11 Year: 2016 Gel Code: Y90-Z19

ID:253 K:306

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

credibility. Falsified news, then, damages the societies and those peoples who have been provided with the false news. Therefore, press institutions and their employees should be extremely attentive in “providing the people with true news and investigating the source of the news thoroughly”, which is one of the most important rules of the media ethics.